

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 14ης Δεκεμβρίου 2000 *

Στην υπόθεση C-110/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesfinanzhof (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Emsland-Stärke GmbH

και

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 20, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/027, σ. 70), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 568/85 της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 1985 (ΕΕ L 65, σ. 5),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet και Β. Σκουρή, προέδρους τμήματος, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón (εισηγητή), R. Schintgen και F. Macken, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Emsland-Stärke GmbH, εκπροσωπούμενη από τον B. Festge, δικηγόρο Αμβούργου,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον K.-D. Borchardt, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Emsland-Stärke GmbH και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαΐου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Μαΐου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 2ας Φεβρουαρίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Μαρτίου 1999, το Bundesfinanzhof υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 20, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/027, σ. 70), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 568/85 της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 1985 (ΕΕ L 65, σ. 5, στο εξής: κανονισμός 2730/79).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Emsland-Stärke GmbH (στο εξής: Emsland-Stärke) και του Hauptzollamt Hamburg-Jonas (στο εξής: HZA), αντικείμενο της οποίας είναι το δικαίωμα της Emsland-Stärke να λάβει μη διαφοροποιημένες επιστροφές κατά την εξαγωγή για τις εξαγωγές προϊόντων από άμυλο γεωμύλων και από άμυλο σίτου προς την Ελβετία κατά το διάστημα από Απρίλιο μέχρι Ιούνιο 1987.

Νομικό πλαίσιο

- 3 Κατά τον κρίσιμο χρόνο οι προϋποθέσεις χορηγήσεως επιστροφών κατά την εξαγωγή διέπονταν, όσον αφορά το σύνολο των γεωργικών προϊόντων, από τον κανονισμό 2730/79.

- 4 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 10, 20 και 26, η πληρωμή της επιστροφής εξαρτάται από την προσκόμιση της αποδείξεως ότι το προϊόν για το οποίο έχουν πραγματοποιηθεί οι τελωνειακές διατυπώσεις εξαγωγής, το αργότερο μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την ημέρα πραγματοποιήσεως αυτών των διατυπώσεων, έχει:

- φθάσει, ως έχει, στον προορισμό του στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 5

ή

- εγκαταλείψει, ως έχει, το γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας στις άλλες περιπτώσεις.»

- 5 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79:

«Η καταβολή της διαφοροποιημένης ή μη διαφοροποιημένης επιστροφής εξαρτάται όχι μόνον από το αν το προϊόν έχει εγκαταλείψει το γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας, αλλά επίσης — εκτός αν έχει χαθεί κατά τη μεταφορά λόγω ανωτέρας βίας — από το αν έχει εισαχθεί σε τρίτη χώρα και, ενδεχομένως, σε δεδομένη τρίτη χώρα μέσα στις προθεσμίες που αναφέρονται στο άρθρο 31:

- α) όταν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον πραγματικό προορισμό του προϊόντος

ή

- β) όταν υπάρχει πιθανότητα να επανεισαχθεί το προϊόν στην Κοινότητα λόγω της διαφοράς μεταξύ του ποσού της επιστροφής που εφαρμόζεται στο εξαγόμενο προϊόν και του ποσού των δασμών κατά την εισαγωγή, που εφαρμόζονται σε ταυτόσημο προϊόν την ημέρα εκπλήρωσης των τελωνειακών διατυπώσεων εξαγωγής.

Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 20, παράγραφοι 2, 3, 4, 5 και 6.

Εξάλλου, οι αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών μελών μπορούν να ζητήσουν συμπληρωματικές αποδείξεις που καταδεικνύουν, ικανοποιώντας τις αρμόδιες αρχές, ότι το προϊόν έχει πράγματι διατεθεί ως έχει στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής.»

- 6 Το άρθρο 20, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού 2730/79 ορίζει τα εξής:

«2. Το προϊόν θεωρείται ότι έχει εισαχθεί όταν πραγματοποιηθούν οι τελωνειακές διατυπώσεις για τη διάθεσή του προς κατανάλωση στις τρίτες χώρες.

3. Η απόδειξη για τη διεκπεραίωση των διατυπώσεων παρέχεται με την προσκόμιση:

- α) του τελωνειακού εγγράφου ή αντιγράφου ή φωτοαντιγράφου αυτού που έχει επικυρωθεί, είτε από την αρχή που θεώρησε το πρωτότυπο [είτε] από τις επί-

σημες αρχές της ενδιαφερόμενης τρίτης χώρας ή από τις επίσημες αρχές ενός κράτους μέλους,

ή

- β) του τελωνειακού εγγράφου εισόδου συμπληρωμένου σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος II σε μία ή περισσότερες επίσημες γλώσσες της Κοινότητας και σε μια γλώσσα που χρησιμοποιείται στην ενδιαφερόμενη τρίτη χώρα,

ή

- γ) κάθε άλλου εγγράφου θεωρημένου από τις τελωνειακές υπηρεσίες της ενδιαφερόμενης τρίτης χώρας, το οποίο περιέχει αναγνώριση των προϊόντων και δείχνει ότι τα προϊόντα διατέθηκαν στην κατανάλωση στην εν λόγω τρίτη χώρα.

4. Εντούτοις, εάν κανένα από τα έγγραφα που αναφέρονται στην παράγραφο 3 δεν είναι δυνατό να προσκομισθεί συνεπεία περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του εξαγωγέα ή εάν θεωρηθούν ανεπαρκή, η απόδειξη της πραγματοποιήσεως των τελωνειακών διατυπώσεων για τη διάθεση προς κατανάλωση δυνατόν να θεωρηθεί ότι παρέχεται διά της προσκομίσεως ενός ή περισσότερων των ακόλουθων εγγράφων:

(...)

5. Επιπλέον, ο εξαγωγέας υποχρεούται να προσκομίσει σε όλες τις περιπτώσεις εφαρμογής του παρόντος άρθρου ένα αντίγραφο ή φωτοαντίγραφο του εγγράφου μεταφοράς.

6. Η Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 38 του κανονισμού (ΕΟΚ) 136/66 και στα αντίστοιχα άρθρα των άλλων κανονισμών περί κοινής οργάνωσης αγοράς, δύναται να προβλέψει, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις που πρέπει να προσδιοριστούν, ότι η απόδειξη εισαγωγής που αναφέρεται στις παραγράφους 3 και 4 θεωρείται ότι παρέχεται μέσω ενός ειδικού εγγράφου ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

7 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η Emsland-Stärke εξήγαγε στην Ελβετία κατά το διάστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούνιο του 1987 διάφορες παρτίδες ενός προϊόντος που είχε παραχθεί από άμυλο γεωμύλων και ονομαζόταν «Emes E». Ως αποδέκτες αναφέρονταν οι εγκατεστημένες στη Λουκέρνη της Ελβετίας και έχουσες την ίδια διεύθυνση επιχειρήσεις Fuga AG (στο εξής: Fuga) και Lukowa AG (στο εξής: Lukowa), οι οποίες διευθύνονταν και εκπροσωπούσαν από τα ίδια πρόσωπα. Σε όλες τις περιπτώσεις τα τιμολόγια αποστάληκαν στη Lukowa. Το ΗΖΑ, κατόπιν αιτήσεως της Emsland-Stärke και λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, ελβετικά πιστοποιητικά εκτελωνισμού και φορτωτικές, χορήγησε στην Emsland-Stärke επιστροφές κατά την εξαγωγή.

8 Κατόπιν ερευνών της γερμανικής υπηρεσίας πατάξεως των τελωνειακών απατών, διαπιστώθηκε ότι οι εξαχθείσες παρτίδες «Emes E», αμέσως μετά τον εκτελωνισμό τους και τη θέση τους σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Ελβετία, είχαν μεταφερθεί αντούσιες με τα ίδια μέσα μεταφοράς στη Γερμανία, βάσει διαδικασίας εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως την οποία είχε κινήσει η Lukowa, και ότι το εμπόρευμα είχε τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Γερμανίας, αφού είχαν καταβληθεί οι σχετικοί εισαγωγικοί δασμοί και τα σχετικά εισαγωγικά τέλη.

- 9 Το HZA, με απόφαση της 16ης Μαΐου 1991, ανακάλεσε τις αποφάσεις που είχε εκδώσει σχετικά με την καταβολή επιστροφών κατά την εξαγωγή για τις παρτίδες αυτές και απαίτησε την απόδοση των καταβληθεισών επιστροφών, και συγκεκριμένα συνολικού ποσού 66 722,89 γερμανικών μάρκων (DEM).
- 10 Επιπλέον, η προσφεύγουσα εξήγαγε στην Ελβετία τον Μάιο και τον Ιούνιο 1987 διάφορες παρτίδες ενός προϊόντος που είχε παραχθεί από άμυλο σιταριού και ονομαζόταν «Emsize W 2». Αποδέκτες του ήσαν επίσης οι εταιρίες Fuga και Lukowa. Το HZA χορήγησε επιστροφές κατά την εξαγωγή και στις περιπτώσεις αυτές.
- 11 Κατόπιν ερευνών της γερμανικής υπηρεσίας πατάξεως των τελωνειακών απατών, διαπιστώθηκε επίσης ότι οι εν λόγω εξαχθείσες παρτίδες, αμέσως μετά τον εκτελωνισμό τους και τη θέση τους σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Ελβετία, είχαν αποσταλεί αυτούσιες με τα ίδια μέσα μεταφοράς στην Ιταλία, βάσει άλλης διαδικασίας εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως την οποία είχε κινήσει η εταιρία Fuga, και ότι το εν λόγω εμπόρευμα είχε τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ιταλίας, αφού είχαν καταβληθεί οι σχετικοί εισαγωγικοί δασμοί και τα σχετικά εισαγωγικά τέλη. Η μεταφορική εταιρία στην οποία είχε ανατεθεί η εν λόγω μεταφορά απέστειλε στη Fuga τα τιμολόγια για τη μεταφορά των προϊόντων από τον τόπο εκκινήσεως στη Γερμανία μέχρι τον τόπο προορισμού στην Ιταλία χωρίς καμία διακοπή της μεταφοράς.
- 12 Το HZA, με απόφαση της 22ας Ιουνίου 1992, ανακάλεσε τις αποφάσεις που είχε εκδώσει σχετικά με την καταβολή επιστροφών κατά την εξαγωγή για τις παρτίδες αυτές και απαίτησε την απόδοση των καταβληθεισών επιστροφών, και συγκεκριμένα συνολικού ποσού 253 456,69 DEM.
- 13 Επειδή οι διοικητικές προσφυγές που υπέβαλε κατά των ανακλητικών αποφάσεων αυτών δεν ευδοκίμησαν, η Emsland-Stärke προσέφυγε στο Finanzgericht.
- 14 Η Emsland-Stärke ισχυρίστηκε ότι η αναζήτηση των καταβληθεισών επιστροφών κατά την εξαγωγή είναι παράνομη, διότι όλα τα εμπορεύματα εκτελωνίστηκαν και τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Ελβετία. Σε τρεις περιπτώσεις αποδει-

κνύεται, κατά την Emsland-Stärke, ότι τα εμπορεύματα πωλήθηκαν στην Ελβετία από τη Fuga στη Lukowa πριν από την επανεξαγωγή τους. Η Emsland-Stärke ισχυρίζεται ότι ο σκοπός της επανεισαγωγής των εμπορευμάτων στην Κοινότητα δεν ήταν δόλιος και ότι η ίδια δεν γνώριζε πώς θα χρησιμοποιούσαν οι Ελβετοί αγοραστές τα εμπορεύματα.

- 15 Κατόπιν της απορρίψεως της προσφυγής από το Finanzgericht, η Emsland-Stärke άσκησε αναίρεση ενώπιον του Bundesfinanzhof και ως λόγο αναιρέσεως προβάλλει την παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79.
- 16 Το Bundesfinanzhof επισημαίνει ότι στις περιπτώσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη πρέπει να προσκομίζεται η απόδειξη της εισαγωγής του προϊόντος στην τρίτη χώρα. Συναφώς το άρθρο 10, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2730/79 παραπέμπει στους κανόνες περί αποδείξεως τους οποίους περιέχει το άρθρο 20, παράγραφοι 2 έως 6, του ίδιου κανονισμού και οι οποίοι ισχύουν και στην περίπτωση επιστροφής με διαφοροποιημένους συντελεστές.
- 17 Το Bundesfinanzhof διαπιστώνει ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης η Emsland-Stärke απέδειξε τη διεκπεραίωση των τελωνειακών διατυπώσεων για τη θέση σε κατανάλωση, διότι προσκόμισε πιστοποιητικό εκτελωνισμού, δηλαδή έγγραφο προβλεπόμενο στην παράγραφο 2 του άρθρου 20 του κανονισμού 2730/79. Από τα έγγραφα μεταφοράς που προσκόμισε η αναιρεσείουσα και των οποίων η προσκόμιση προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 5, προκύπτει επίσης ότι σε όλες τις περιπτώσεις υπήρξε υλική μεταφορά των προϊόντων στην οικεία τρίτη χώρα, την Ελβετία, αλλ' ότι αμέσως ακολούθησε η προώθησή τους σε άλλη χώρα.
- 18 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, αν τα έγγραφα αυτά δεν αναγνωριστούν ως επαρκής απόδειξη της εισαγωγής του προϊόντος σε μια περίπτωση όπως είναι η επίμαχη στην κύρια δίκη, θα πρέπει να καθοριστεί ποιες είναι οι πρόσθετες αποδείξεις που μπορούν να απαιτούνται. Αν π.χ. η απόδειξη του ότι το εμπόρευμα έφθασε στην αγορά της τρίτης χώρας μπορούσε να προσκομιστεί με την απόδειξη της μεταπώλησεως του εμπορεύματος εντός της χώρας αυτής, θα πρέπει να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να αναγνωρίζεται η μεταπώληση ως

απόδειξη. Το Bundesfinanzhof επισημαίνει ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης μπορεί να τεθεί, για τις τρεις παρτίδες εμπορευμάτων που μεταπωλήθηκαν εντός της τρίτης χώρας, το ερώτημα κατά πόσον οι στενοί οικονομικοί και προσωπικοί δεσμοί μεταξύ των επιχειρήσεων που μετέσχον στην αγοραπωλησία αυτή αποκλείουν την αναγνώριση της οικείας συμβάσεως πωλήσεως ως αποδείξεως της εισαγωγής σε τρίτη χώρα.

19 Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, το Bundesfinanzhof αποφάσισε να αναστείλει τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79, σε συνδυασμό με το άρθρο 20, παράγραφοι 2 έως 6, την έννοια ότι ο εξαγωγέας χάνει το δικαίωμα επί της επιστροφής κατά την εξαγωγή, για την οποία προβλέπεται ενιαίος συντελεστής για όλες τις τρίτες χώρες, εφόσον το προϊόν που πωλήθηκε σε αγοραστή εγκατεστημένο σε τρίτη χώρα και για το οποίο καταβλήθηκε η επιστροφή επανεισήχθη στην Κοινότητα υπό καθεστώς εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, αμέσως μετά τον εκτελωνισμό του και τη θέση του σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της εν λόγω τρίτης χώρας, και τέθηκε σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας κατόπιν καταβολής των εισαγωγικών δασμών και τελών, χωρίς να διαπιστωθεί καμία παράβαση;

2) Θα ήταν διαφορετική η απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα, αν το προϊόν, πριν από την επανεισαγωγή του στην Κοινότητα, πωλούνταν από τον εγκατεστημένο στην εν λόγω τρίτη χώρα αγοραστή σε επιχείρηση εγκατεστημένη επίσης στην τρίτη αυτή χώρα, επιχείρηση με την οποία ο αγοραστής έχει προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς;»

20 Τα ερωτήματα αυτά πρέπει να συνεξεταστούν.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 21 Η Emsland-Stärke προτείνει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι ο εξαγωγέας, υπό τις περιστάσεις που περιγράφονται στο ερώτημα αυτό, δεν χάνει το δικαίωμά του επί της επιστροφής κατά την εξαγωγή. Η Emsland-Stärke υπενθυμίζει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρόκειται για επιστροφές των οποίων το ποσοστό δεν διαφοροποιείται ανάλογα με τον προορισμό και για τη χορήγηση των οποίων αρκεί να αποδεικνύεται ότι το εμπόρευμα έχει εγκαταλείψει το γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας, πλην των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 2730/79.
- 22 Η Emsland-Stärke παρατηρεί επίσης ότι, κατά το άρθρο 20, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79, το προϊόν θεωρείται ότι έχει εισαχθεί στην τρίτη χώρα «όταν πραγματοποιηθούν οι τελωνειακές διατυπώσεις για τη διάθεσή του προς κατανάλωση» στην τρίτη χώρα. Η διάθεση του προϊόντος προς κατανάλωση αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο και πρέπει να θεωρείται επαρκές, ειδάλλως θα δημιουργούνταν σοβαρή νομική αβεβαιότητα για τον αποδέκτη της επιστροφής. Η Emsland-Stärke τονίζει συναφώς ότι το γεγονός ότι τα προϊόντα δεν παρέμειναν οριστικά εντός της τρίτης χώρας οφείλεται σε απόφαση που έλαβε ο εγκατεστημένος στη χώρα αυτή αγοραστής βάσει του εμπορικού του συμφέροντος.
- 23 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, και ειδικότερα τις παρτίδες που η Fuga μεταπώλησε στη Lukowa, η Emsland-Stärke φρονεί ότι το εμπόρευμα επηρέασε την ελβετική αγορά μεταποιημένου αμύλου, λόγω της πωληθείσας ποσότητας και του τιμήματος της πώλησεως. Η Emsland-Stärke τονίζει ότι δεν έχει σημασία το γεγονός ότι ο αγοραστής ήταν εταιρία στενά συνδεδεμένη με τον πωλητή, διότι ούτε η σύμβαση πώλησεως ούτε το τίμημα ήταν πλασματικά. Αν η ελβετική εταιρία που ήταν στενά συνδεδεμένη με την εταιρία εισαγωγής δεν είχε αγοράσει το εμπόρευμα από αυτήν, θα είχε αγοράσει την ίδια ποσότητα από άλλον πωλητή στην Ελβετία, αφού κατά τον χρόνο της πώλησεως είχε ανάγκη αυτής ακριβώς της ποσότητας μεταποιημένου αμύλου.

- 24 Η Emsland-Stärke, απαντώντας στις παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με την κατάχρηση δικαιώματος, εξέθεσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, βασιζόμενη στην απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1984, 117/83, Könecke (Συλλογή 1984, σ. 3291, σκέψη 11), ότι η αναζήτηση της επιστροφής κατά την εξαγωγή ή η ανάκληση του παρασχεθέντος ευεργετήματος αντιβαίνει προς την αρχή της νομιμότητας, διότι η γενική αρχή περί καταχρήσεως δικαιώματος δεν συνιστά σαφή και μονοσήμαντη νομική βάση επί της οποίας να μπορεί να στηριχθεί ένα τέτοιο μέτρο.
- 25 Ακόμη και αν η γενική αυτή αρχή επέτρεπε την αναζήτηση του παρασχεθέντος ευεργετήματος, η Emsland-Stärke ισχυρίζεται ότι η απαίτηση αποδόσεως δεν μπορεί να προβληθεί κατ' αυτής, διότι η επανεισαγωγή του εμπορεύματος δεν πραγματοποιήθηκε από την ίδια, αλλά από τον Ελβετό αγοραστή.
- 26 Το ΗΖΑ, το οποίο δεν κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο αλλά του οποίου την άποψη εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, υποστηρίζει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προέβλεψε, αν ληφθούν υπόψη οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 10 και 20 του κανονισμού 2730/79, διαφορετικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση αφενός των μη διαφοροποιημένων και αφετέρου των διαφοροποιημένων επιστροφών. Κατά το ΗΖΑ, ακόμη και στην περίπτωση μη διαφοροποιημένης επιστροφής, δεν τίθεται ζήτημα χορηγήσεως επιστροφής παρά μόνον αν το εμπόρευμα διαδραματίζει ορισμένο ρόλο εντός της οικείας αγοράς της τρίτης χώρας και υπόκειται στους νόμους της αγοράς αυτής. Η προσκόμιση τελωνειακού εγγράφου που αποδεικνύει τη διάθεσή του προς κατανάλωση εντός της χώρας αυτής αποτελεί απλώς μαχητό τεκμήριο.
- 27 Η Επιτροπή εκθέτει ότι κατά τον κρίσιμο για την κύρια δίκη χρόνο το ποσό της επιστροφής κατά την εξαγωγή των αμύλων διέφερε σημαντικά από το ποσό της επιστροφής κατά την παραγωγή, και συγκεκριμένα ήταν σχεδόν διπλάσιο. Η ύπαρξη ιδιαίτερα χαμηλών εισαγωγικών δασμών αποτελούσε τον τρίτο παράγοντα ενός επικερδούς τριγωνικού εμπορίου, δεδομένου ότι το εμπόρευμα κατ' αρχάς εξαγόταν σε τρίτη χώρα και στη συνέχεια επανεισαγόταν στην Κοινότητα με το ίδιο μεταφορικό μέσο.
- 28 Η Επιτροπή εκφράζει αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2730/79 σε μια περίπτωση όπως η προκειμένη.

- 29 Υπενθυμίζει ότι για την απόκτηση δικαιώματος επί μη διαφοροποιημένης επιστροφής κατά την εξαγωγή τίθενται τρεις διαφορετικές προϋποθέσεις.
- 30 Η πρώτη προϋπόθεση, η οποία είναι η γενική προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79, είναι να έχει εγκαταλείψει το προϊόν αυτούσιο το γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας. Η προϋπόθεση αυτή πληρούται όσον αφορά τα επίμαχα στην κύρια δίκη προϊόντα.
- 31 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2730/79 προβλέπει εξάλλου, κατά την Επιτροπή, ότι, όταν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον πραγματικό προορισμό του προϊόντος ή όταν το προϊόν είναι επιδεικτικό επανεισαγωγής στην Κοινότητα λόγω της διαφοράς μεταξύ του ύψους της επιστροφής κατά την εξαγωγή και του ύψους των εισαγωγικών δασμών, πρέπει να πληρούται μια δεύτερη προϋπόθεση για την κτήση του δικαιώματος επί της επιστροφής, και συγκεκριμένα η προϋπόθεση να έχει εισαχθεί το προϊόν σε τρίτη χώρα. Κατά την Επιτροπή, τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία της ρυθμίσεως προκύπτει ότι οι περιστάσεις υπό τις οποίες απαιτείται η πλήρωση της δεύτερης αυτής προϋποθέσεως πρέπει να συντρέχουν ευθύς εξ αρχής, δηλαδή πριν από τη χορήγηση της επιστροφής. Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής επιβεβαιώνεται εξάλλου, κατά την Επιτροπή, από την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Αυγούστου 1994, C-347/93, Boterlux (Συλλογή 1994, σ. I-3933).
- 32 Η Επιτροπή τονίζει συναφώς ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης το ΗΖΑ έλαβε γνώση της επαναποστολής των εμπορευμάτων στην Κοινότητα και απαίτησε συμπληρωματικές αποδείξεις, αφού προηγουμένως είχε χορηγήσει την επιστροφή και αφού είχαν διεξαχθεί οι έρευνες της γερμανικής υπηρεσίας για την πάταξη των τελωνειακών απατών.
- 33 Η Επιτροπή τονίζει επιπλέον ότι, ακόμη και αν, ενόψει των περιστάσεων της υποθέσεως της κύριας δίκης, έπρεπε οπωσδήποτε να πληρούται η δεύτερη προϋπόθεση, αφού υπήρχε σημαντική διαφορά μεταξύ του ύψους της επιστροφής κατά την εξαγωγή και του ύψους των εισαγωγικών δασμών, η πλήρωση της προϋποθέσεως αυτής είχε αποδειχθεί σύμφωνα με την ισχύουσα ρύθμιση.

- 34 Η τρίτη προϋπόθεση, την οποία προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2730/79, επιβάλλεται σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μπορούν να απαιτούν πρόσθετους τρόπους αποδείξεως που να καταδεικνύουν ότι το προϊόν έχει πραγματικά διατεθεί στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ως «εξαιρετικές περιπτώσεις» εννοεί π.χ. την επιβολή εμπορικού αποκλεισμού, οπότε λαμβάνονται ειδικές διατάξεις για την αποφυγή του ενδεχομένου της καταστρατηγήσεώς του, πράγμα που θα μπορούσε να συμβεί σε περίπτωση που το εμπόρευμα αποστέλλοταν μέσω άλλης τρίτης χώρας.
- 35 Όσον αφορά την τελευταία αυτή προϋπόθεση, η Επιτροπή φρονεί ότι ο κανόνας με τον οποίο επιβάλλεται η προϋπόθεση αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση της καταχρήσεως δικαιώματος που αποκαλύπτεται κατά τη διάρκεια εκ των υστέρων ελέγχου, δηλαδή μετά την καταβολή της επιστροφής κατά την εξαγωγή. Όπως συμβαίνει και με τη δεύτερη προϋπόθεση της κτήσεως του δικαιώματος, πρόκειται για διάταξη η οποία λαμβάνει υπόψη, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ορισμένα περιστατικά λόγω των οποίων απαιτείται η επιβολή αυστηρότερων προϋποθέσεων για την καταβολή επιστροφής κατά την εξαγωγή. Σε μια περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η διάταξη αυτή δεν συνιστά επαρκές έρεισμα για την αναζήτηση των χορηγηθεισών επιστροφών κατά την εξαγωγή.
- 36 Μολονότι ο κανονισμός 2730/79 δεν συνιστά, κατά την Επιτροπή, νόμιμο έρεισμα για την αναζήτηση των επιστροφών κατά την εξαγωγή, η Επιτροπή φρονεί εντούτοις ότι, αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, το ζήτημα θα πρέπει να εξεταστεί υπό την οπτική γωνία της καταχρήσεως δικαιώματος.
- 37 Η Επιτροπή παραπέμπει συναφώς στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312, σ. 1), κατά το οποίο «οι πράξεις οι οποίες αποδεδειγμένως αποσκοπούν στην εξασφάλιση οφέλους αντίθετου προς τους στόχους των εκάστοτε εφαρμοστέων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, με την τεχνητή δημιουργία των προϋποθέσεων κτήσης αυτού του οφέλους, έχουν ως συνέπεια, ανάλογα με την περίπτωση, είτε τη μη εξασφάλιση είτε την αφαίρεση του οφέλους».

38

Ο κανονισμός αυτός δεν ίσχυε βέβαια κατά τον κρίσιμο στην κύρια δίκη χρόνο, αλλά η Επιτροπή φρονεί πάντως ότι η παρατεθείσα ανωτέρω διάταξη δεν αποτελεί παρά την έκφραση μιας γενικής νομικής αρχής που ίσχυε ήδη στην κοινοτική έννομη τάξη. Η Επιτροπή τονίζει ότι αυτή η γενική νομική αρχή περί κατάχρησης δικαιώματος υφίσταται σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη και έχει ήδη εφαρμοστεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου, αν και το Δικαστήριο δεν την έχει αναγνωρίσει ρητά ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου. Η Επιτροπή παραπέμπει συναφώς στις αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 1977, 125/76, Cremer (Συλλογή τόμος 1977, σ. 479), της 27ης Οκτωβρίου 1981, 250/80, Töpfer κ.λπ. (Συλλογή 1981, σ. 2465), και της 3ης Μαρτίου 1993, C-8/92, General Milk Products (Συλλογή 1993, σ. I-779), καθώς και στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesouro στην υπόθεση C-441/93, Παφίτης κ.λπ. (επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 12 Μαρτίου 1996, Συλλογή 1996, σ. I-1347).

39

Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, για να υπάρξει κατάχρηση δικαιώματος, πρέπει να συντρέχουν τα εξής τρία στοιχεία:

- ένα αντικειμενικό στοιχείο, και συγκεκριμένα η απόδειξη ότι οι προϋποθέσεις της χορηγήσεως της παροχής δημιουργήθηκαν τεχνητά, δηλαδή ότι η εμπορική πράξη δεν πραγματοποιήθηκε για την επίτευξη οικονομικού σκοπού, αλλά μόνο για να αποκομίσει ο ενδιαφερόμενος από τον κοινοτικό προϋπολογισμό τις οικονομικές ενισχύσεις που συνοδεύουν την πράξη αυτή. Τούτο προϋποθέτει την κατά περίπτωση ανάλυση τόσο της έννοιας και του σκοπού της οικείας κοινοτικής ρυθμίσεως όσο και της συμπεριφοράς του επιμελούς επιχειρηματία που διαχειρίζεται τις υποθέσεις του τηρώντας τους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου και σύμφωνα με τα εμπορικά και οικονομικά ήθη που επικρατούν στον οικείο τομέα·
- ένα υποκειμενικό στοιχείο, και συγκεκριμένα το γεγονός ότι η επίμαχη εμπορική πράξη πραγματοποιήθηκε με σκοπό κυρίως να αποκομίσει ο ενδιαφερόμενος χρηματικό όφελος ασυμβίβαστο με τον σκοπό της κοινοτικής ρυθμίσεως·
- ένα στοιχείο που ανάγεται στους κανόνες της διαδικασίας και αφορά το βάρος αποδείξεως. Το βάρος αποδείξεως φέρει η αρμόδια εθνική αρχή. Εντούτοις, στις

σοβαρότερες περιπτώσεις καταχρήσεως, επιτρέπεται ακόμη και η αρχή αποδείξεως, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε αντιστροφή του βάρους αποδείξεως.

- 40 Κατά την Επιτροπή, η εξακρίβωση της συνδρομής των διαφόρων αυτών στοιχείων απόκειται στο εθνικό δικαστήριο.
- 41 Η Επιτροπή τονίζει πάντως ότι, όσον αφορά το αντικειμενικό στοιχείο στην υπόθεση της κύριας δίκης, το οικονομικό όφελος ήταν σημαντικό, λόγω της διαφοράς μεταξύ του ύψους της επιστροφής κατά την εξαγωγή και του ύψους των εισαγωγικών δασμών, το διάστημα μεταξύ της εξαγωγής και της επιστροφής των προϊόντων στην Κοινότητα ήταν πολύ σύντομο και χρησιμοποιήθηκαν τα ίδια μέσα μεταφοράς.
- 42 Όσον αφορά το υποκειμενικό στοιχείο, η Επιτροπή ισχυρίστηκε κατ' αρχάς ότι τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο δεν επέτρεπαν τη συναγωγή οριστικού συμπεράσματος και ότι έπρεπε, για να εξακριβωθεί αν είχε καθιερωθεί ένα σύστημα «κυκλικών μεταφορών», να εξακριβωθούν οι σχέσεις μεταξύ της Emsland-Stärke και των τελικών αγοραστών στη Γερμανία και στην Ιταλία. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση πάντως η Επιτροπή άλλαξε τη στάση της και διευκρίνισε ότι το ενδεχόμενο υπάρξεως συνενοχής έπρεπε να εξακριβωθεί στο επίπεδο των σχέσεων μεταξύ της αναιρεσείουσας και των Ελβετών αγοραστών, αφού δεν έχει σημασία το αν ο τελικός παραλήπτης είχε γνώση των κυκλικών αυτών μεταφορών.
- 43 Η Επιτροπή προτείνει συνεπώς να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι, «Δυνάμει της νομικής αρχής περί καταχρήσεως δικαιώματος, η οποία ισχύει στο κοινοτικό δίκαιο, τα οικονομικά οφέλη δεν παρέχονται ή, ανάλογα με την περίπτωση, αφαιρούνται αναδρομικά, αν αποδεικνύεται ότι οι επίμαχες εμπορικές πράξεις έχουν ως σκοπό να αποκομίσει ο ενδιαφερόμενος όφελος ασυμβίβαστο με τους σκοπούς των εφαρμοστέων κοινοτικών κανόνων, καθόσον οι προϋποθέσεις αποκτήσεως του οφέλους αυτού έχουν δημιουργηθεί τεχνητά».

- 44 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η Επιτροπή φρονεί ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι περιττή, αν ληφθεί υπόψη η απάντηση που δίδεται στο πρώτο.
- 45 Η Επιτροπή διευκρινίζει πάντως ότι υπάρχει μια διαφορά, όσον αφορά την απόδειξη της συνδρομής αφενός της δεύτερης και αφετέρου της τρίτης προϋποθέσεως για την κτήση του δικαιώματος επί της επιστροφής. Για να αποδειχθεί η πλήρωση της δεύτερης προϋποθέσεως, πρέπει να προσκομίζονται έγγραφα εκτελωνισμού, ενώ για την τρίτη προϋπόθεση πρέπει επιπλέον να προσκομίζονται εμπορικά έγγραφα. Συναφώς πρέπει να θεωρούνται ως εμπορικά έγγραφα οι συμβάσεις μεταπωλήσεως των επίμαχων προϊόντων. Η αποδεικτική αξία των εγγράφων αυτών μειώνεται πάντως σημαντικά, αν τα εν λόγω προϊόντα, πριν επανεισαχθούν στην Κοινότητα, μεταπωληθούν από τον εγκατεστημένο στην οικεία τρίτη χώρα αγοραστή σε επιχείρηση που είναι επίσης εγκατεστημένη στην τρίτη αυτή χώρα και με την οποία ο αγοραστής έχει προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 46 Εκ προοιμίου επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όσον αφορά τις επίμαχες στην κύρια δίκη πράξεις, συνέτρεχαν όλες οι τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπει ο κανονισμός 2730/79 για τη χορήγηση των μη διαφοροποιημένων επιστροφών κατά την εξαγωγή.
- 47 Συγκεκριμένα, τα εμπορεύματα πληρούσαν την προϋπόθεση να έχουν εγκαταλείψει το γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας, την οποία προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1.
- 48 Όσον αφορά τις άλλες προϋποθέσεις, τις οποίες προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79, οι προϋποθέσεις αυτές έπρεπε να έχουν επιβληθεί πριν από τη χορήγηση της επιστροφής. Τούτο προκύπτει με σαφήνεια από το

γράμμα της εν λόγω διατάξεως, κατά την οποία η καταβολή «εξαργάται (...) από το αν το προϊόν (...) έχει εισαχθεί σε τρίτη χώρα», καθώς και από την ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2730/79, η οποία έχει πανομοιότυπη διατύπωση.

- 49 Η ορθότητα της ανωτέρω ανάλυσεως επιβεβαιώνεται από την προπαρατεθείσα απόφαση *Botelux*, με τη σκέψη 30 της οποίας το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας διάταξη κανονισμού αντίστοιχη προς το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79, δέχθηκε ότι τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να απαιτούν, πριν από τη χορήγηση μη διαφοροποιημένης επιστροφής, την απόδειξη της θέσεως του προϊόντος σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της τρίτης χώρας, όταν υφίστανται υπόνοιες ή έχει διαπιστωθεί ότι έχουν διαπραχθεί καταχρήσεις.
- 50 Εντούτοις, αν ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες περιστάσεις υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η επίμαχη στην κύρια δίκη πράξη και από τις οποίες δημιουργείται ενδεχομένως η υπόνοια καταχρήσεως, δηλαδή ότι πραγματοποιήθηκε καθαρά τυπική έξοδος από το κοινοτικό έδαφος, με μόνο σκοπό τη λήψη των επιστροφών κατά την εξαγωγή, ενδείκνυται να εξεταστεί αν ο κανονισμός 2730/79 απαγορεύει την αναζήτηση επιστροφής που έχει ήδη καταβληθεί.
- 51 Συναφώς προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι η εφαρμογή των κοινοτικών κανονισμών δεν μπορεί να επεκτείνεται μέχρι σημείου που να καλύπτει την πρακτική των επιχειρηματιών που συνιστά κατάχρηση δικαιώματος (προπαρατεθείσα απόφαση *Cremer*, σκέψη 21). Το Δικαστήριο έχει επίσης δεχθεί ότι η πραγματοποίηση εισαγωγών και εξαγωγών εκτός του πλαισίου φυσιολογικών εμπορικών συναλλαγών, αλλά με μοναδικό σκοπό την καταχρηστική εκμετάλλευση του συστήματος χορηγήσεως νομισματικών εξισωτικών ποσών, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη επιβολή θετικών νομισματικών εξισωτικών ποσών (προπαρατεθείσα απόφαση *General Milk Products*, σκέψη 21).
- 52 Η διαπίστωση ότι πρόκειται για πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση προϋποθέτει, πρώτον, τη συνδρομή ενός συνόλου αντικειμενικών περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που θέτει η κοινοτική ρύθμιση, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη ρύθμιση αυτή σκοπός.

- 53 Δεύτερον, η διαπίστωση αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη ενός υποκειμενικού στοιχείου, το οποίο συνίσταται στη βούληση του ενδιαφερόμενου να αποκομίσει όφελος που απορρέει από την κοινοτική ρύθμιση δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την παροχή του οφέλους αυτού. Η συνδρομή του υποκειμενικού αυτού στοιχείου μπορεί να αποδεικνύεται, μεταξύ άλλων, με την προσκόμιση αποδείξεως περί συμπαιγνίας μεταξύ του κοινοτικού εξαγωγέα, ο οποίος καρπώνεται τις επιστροφές, και του εισαγωγέα του εμπορεύματος στην τρίτη χώρα.
- 54 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει την ύπαρξη των δύο αυτών στοιχείων, της οποίας η απόδειξη πρέπει να προσκομίζεται σύμφωνα με τους κανόνες του εσωτερικού δικαίου, εφόσον τούτο δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (βλ., στο πνεύμα αυτό, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 2633, σκέψεις 17 έως 25 και 35 έως 39, της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston, Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψεις 17 έως 21, της 8ης Φεβρουαρίου 1996, C-212/94, FMC κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-389, σκέψεις 49 έως 51, και της 15ης Ιουνίου 2000, C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-4475, σκέψη 41).
- 55 Το Bundesfinanzhof φρονεί ότι από τις περιστάσεις που περιγράφονται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ως προς τα πραγματικά περιστατικά αποδεικνύεται ότι δεν επιτεύχθηκε ο σκοπός της κοινοτικής ρυθμίσεως. Κατά συνέπεια, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται να εξακριβώσει επιπλέον κατά πόσον ο κοινοτικός εξαγωγέας επιδίωκε, διενεργώντας τεχνητή πράξη, να αποκομίσει όφελος από την εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως.
- 56 Αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται η Emsland-Stärke, η υποχρέωση αποδόσεως των καταβληθεισών επιστροφών σε περίπτωση αποδείξεως της συνδρομής των δύο στοιχείων που συνθέτουν τη συνιστώσα καταχρηστική εκμετάλλευση πρακτική δεν θα αντέβαινε προς την αρχή της νομιμότητας. Συγκεκριμένα, η υποχρέωση αποδόσεως δεν θα αποτελούσε κύρωση, για την επιβολή της οποίας θα ήταν αναγκαία η ύπαρξη σαφούς και μη διφορούμενης νομικής βάσεως, αλλά απλώς και μόνον τη συνέπεια της διαπιστώσεως ότι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την παροχή του

οφέλους που απορρέει από την κοινοτική ρύθμιση δημιουργήθηκαν τεχνητά, πράγμα που σημαίνει ότι οι χορηγηθείσες επιστροφές καταβλήθηκαν αχρεωστήτως και ότι συνεπώς είναι δικαιολογημένη η επιβολή της υποχρέωσης αποδόσεώς τους.

- 57 Εξάλλου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ούτε το επιχείρημα ότι η απαίτηση αποδόσεως δεν μπορεί να προβληθεί κατά του κοινοτικού εξαγωγέα για τον λόγο ότι η επανεισαγωγή του εμπορεύματος δεν πραγματοποιήθηκε από τον ίδιο. Συγκεκριμένα, η επανεισαγωγή του εμπορεύματος αποτελεί ένα απλώς από τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία αποδεικνύεται ότι δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη ρύθμιση σκοπός. Επιπλέον, ο εξαγωγέας είναι αυτός που αποκομίζει το αχρεωστήτως παρεχόμενο όφελος που συνίσταται στη χορήγηση των επιστροφών κατά την εξαγωγή, οσάκις διενεργεί τεχνητή πράξη με σκοπό να αποκομίσει το όφελος αυτό.
- 58 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γεγονός ότι το προϊόν, πριν επανεισαχθεί στην Κοινότητα, μεταπώληθηκε από τον εγκατεστημένο στην οικεία τρίτη χώρα αγοραστή σε επιχείρηση που είναι επίσης εγκατεστημένη στη χώρα αυτή και με την οποία ο αγοραστής έχει προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να αποτελεί η εν λόγω εξαγωγή προς την τρίτη χώρα πρακτική συνιστώσα καταχρηστική εκμετάλλευση και καταλογιστέα στον κοινοτικό εξαγωγέα. Αντίθετα, η εν λόγω εξαγωγή αποτελεί ένα από τα πραγματικά στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη το εθνικό δικαστήριο για να εξακριβώσει κατά πόσον η οικεία πράξη έχει τεχνητό χαρακτήρα.
- 59 Αν ληφθούν υπόψη τα στοιχεία αυτά, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 9, παράγραφος 1, 10, παράγραφος 1, και 20, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού 2730/79 έχουν την έννοια ότι ο κοινοτικός εξαγωγέας μπορεί να χάσει το δικαίωμα επί μη διαφοροποιημένης επιστροφής κατά την εξαγωγή, εφόσον το προϊόν που πωλήθηκε σε αγοραστή εγκατεστημένο σε τρίτη χώρα και για το οποίο καταβλήθηκε η επιστροφή επανεισήχθη στην Κοινότητα υπό καθεστώς εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, αμέσως μετά τον εκτελωνισμό του και τη θέση του σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της εν λόγω τρίτης χώρας, και

τέθηκε σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας κατόπιν καταβολής των εισαγωγικών δασμών και τελών, χωρίς να διαπιστωθεί καμία παράβαση, και εφόσον η πράξη αυτή αποτελεί πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δικαιώματος εκ μέρους του κοινοτικού αυτού εξαγωγέα.

Προϋπόθεση της διαπιστώσεως ότι πρόκειται για πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δικαιώματος είναι η ύπαρξη βουλήσεως του κοινοτικού αυτού εξαγωγέα να αποκομίσει όφελος από την εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις για την παροχή του οφέλους αυτού. Η ύπαρξη της βουλήσεως αυτής πρέπει να αποδεικνύεται ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου, π.χ. με την απόδειξη υπάρξεως συμπαιγνίας μεταξύ του εν λόγω εξαγωγέα και του εισαγωγέα του εμπορεύματος στην τρίτη χώρα.

Το γεγονός ότι το προϊόν, πριν επανεισαχθεί στην Κοινότητα, μεταπωλήθηκε από τον εγκατεστημένο στην οικεία τρίτη χώρα αγοραστή σε επιχείρηση που είναι επίσης εγκατεστημένη στη χώρα αυτή και με την οποία ο αγοραστής έχει προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς αποτελεί ένα από τα πραγματικά στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη το εθνικό δικαστήριο για να εξακριβώσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αναζητήσεως των επιστροφών.

Επί των δικαστικών εξόδων

Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους δια-

δίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος, που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 2ας Φεβρουαρίου 1999 το Bundesfinanzhof, αποφαινεται:

Τα άρθρα 9, παράγραφος 1, 10, παράγραφος 1, και 20, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 568/85 της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 1985, έχουν την έννοια ότι ο κοινοτικός εξαγωγέας μπορεί να χάσει το δικαίωμα επί μη διαφοροποιημένης επιστροφής κατά την εξαγωγή, εφόσον το προϊόν που πωλήθηκε σε αγοραστή εγκατεστημένο σε τρίτη χώρα και για το οποίο καταβλήθηκε η επιστροφή επανεισήχθη στην Κοινότητα υπό καθεστώς εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, αμέσως μετά τον εκτελωνισμό του και τη θέση του σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της εν λόγω τρίτης χώρας, και τέθηκε σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας κατόπιν καταβολής των εισαγωγικών δασμών και τελών, χωρίς να διαπιστωθεί καμία

παράβαση, και εφόσον η πράξη αυτή αποτελεί πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δικαιώματος εκ μέρους του κοινοτικού αυτού εξαγωγέα.

Προϋπόθεση της διαπιστώσεως ότι πρόκειται για πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δικαιώματος είναι η ύπαρξη βουλήσεως του κοινοτικού αυτού εξαγωγέα να αποκομίσει όφελος από την εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις για την παροχή του οφέλους αυτού. Η ύπαρξη της βουλήσεως αυτής πρέπει να αποδεικνύεται ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου, π.χ. με την απόδειξη υπάρξεως συμπαιγνίας μεταξύ του εν λόγω εξαγωγέα και του εισαγωγέα του εμπορεύματος στην τρίτη χώρα.

Το γεγονός ότι το προϊόν, πριν επανεισαχθεί στην Κοινότητα, μεταπωλήθηκε από τον εγκατεστημένο στην οικεία τρίτη χώρα αγοραστή σε επιχείρηση που είναι επίσης εγκατεστημένη στη χώρα αυτή και με την οποία ο αγοραστής έχει προσωpicούς και οικονομικούς δεσμούς αποτελεί ένα από τα πραγματικά στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη το εθνικό δικαστήριο για να εξακριβώσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αναζητήσεως των επιστροφών.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

La Pergola

Wathelet

Σκουρής

Edward

Puissochet

Jann

Sevón

Schintgen

Macken

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Δεκεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias